

- тюремне ув'язнення на строк від 6 місяців до 6 років.

У статті 470 встановлено кримінальну відповідальність приватних осіб, які здійснювали підготовку втечі засудженого, ув'язненого чи затриманого з місця його тримання або під час його перевезення. У частині 2 ст. 470 передбачено відповідальність за ті самі діяння із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, а також підкупом. У частині 3 ст. 470 пом'якшено відповідальність для близьких родичів засудженого, ув'язненого або затриманого. А в статті 471 встановлено підвищену відповідальність для посадових осіб і державних службовців, відповідальних за перевезення або охорону засудженого, ув'язненого або затриманого, за підготовку втечі або сприяння їй.

Отже, у КК Іспанії ми спостерігаємо дуже чітку систему норм (викладених у самостійній главі), яка встановлює кримінальну відповідальність за втечу як самих засуджених, ув'язнених і затриманих, так і за сприяння втечі їх близьких родичів, приватних осіб і державних службовців.

Отже, порівняльний аналіз законодавчої конструкції втечі з місця позбавлення волі або з-під варти в Модельному КК, у КК країн СНД і ряду європейських держав дав можливість дійти таких висновків.

1. Установлення кримінальної відповідальності за втечу з місця позбавлення волі або з-під варти є об'єктивною необхідністю для законодавця правової держави з метою забезпечення належного кримінально-правового захисту цілей і завдань правосуддя у сфері кримінально-правових відносин.

2. Для досягнення мети загальної та спеціальної превенції доцільно запропонувати законодавцеві передбачи-

ти підставу звільнення від кримінальної відповідальності за втечу. Це робить більшість законодавців європейських держав і країн СНД.

Література

1. Лозовицкая Г.П. Общий сравнительно-правовой комментарий и сравнительные таблицы уголовных кодексов государств-участников содружества независимых государств (СНГ): в 2-х ч. / Г.П. Лозовицкая; ред. П.Г. Пономарев. - Саратов: Изд-во Саратовской гос. акад. Права, 2002. - Ч. 2. - 682 с.

2. Лобанова Л.В. Преступления против правосудия: проблемы классификации посягательств, регламентации и дифференциации ответственности: дисс. ... доктора юрид. наук: 12.00.08 / Лобанова Любовь Валентиновна. - Казань, 2000. - 305 с.

3. Уголовный кодекс Республики Польша. С изменениями и дополнениями на 1 августа 2001 г.: перевод с польского / науч. ред.: Н.Ф. Кузнецова, А.И. Лукашов (вступ. ст.); пер.: Д.А. Барилевич; вступ. ст.: Э.А. Саркисова - СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. - 234 с.

4. Уголовный кодекс Австрии / пер. с нем. и предисл. к.ю.н. А.В. Серебренниковой. - М.: Зерцало. - 2001. - 144 с.

5. Уголовный кодекс Испании / под ред. и с предисл.: Н.Ф. Кузнецова, Ф.М. Решетников; пер.: В.П. Зырянова, Л.Г. Шнайдер - М.: Зерцало, 1998. - 218 с.

Некрасов О.О.

здобувач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Надійшла до редакції: 25. 12. 2012

УДК 325. 1

МІГРАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

Сівер А. С.

Міжнародні міграції населення, що активізувалися як у світі, так і в Україні, потребують постійного моніторингу й аналізу, чіткого державного управління. На міжнародному рівні формується багатостороння система їх регулювання, тому стратегічний курс України на інтеграцію в європейські структури вимагає, з одного боку, щонайширшого залучення до неї, а з другого, - імплементації спільно напрацьованих підходів. Разом з тим, повноцінне включення в міжнародну систему регулювання міграційних процесів можливе лише за умови достатнього розвитку управління міграціями на національному рівні.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів управління зовнішніми міграціями зумовлене також гострою міграційних проблем, що стоять перед Україною. Перед тим відокремлена від світу країна долучилася до світових міграційних процесів у період їх значної активізації, до того ж за умов, коли відповідна система регулювання, як і багато інших елементів державного організму, не існувала. У добу розпаду СРСР прийшли в рух людські маси, які штучно утримувалися колишнім режимом, зокрема репресовані та депортовані народи, відбувалися масові переміщення населення, нерідко вимушеного характеру, що значно ускладнювало їх регулювання. Шукати шляхи управління міграціями доводилося в умовах перехідного періоду, економічних труднощів, які, крім іншого, спричинили значну еконо-

мічну еміграцію з України.

Деякі питання удосконалення правових і організаційних основ діяльності у сфері міграції досліджувалися в наукових працях західних дослідників цієї проблематики: Т. Хаммара, Г. Вербунта, Д. Коста-Ласку, Г. Венден-Дідьє; російських вчених: О. Арбузкіна, М. Богуславського, М. Вокуєва, О. Воробйової, Н. Гулієва, Ж. Зайончковської, В. Іонцева, А. Михайлова, В. Моїсеєнка, Г. Морозової, Г. Попова, Л. Рибаківського, І. Сізова, Б. Хорєва та ін., а також цілої низки вітчизняних авторів: С. Бритченко, І. Вайнагія, О. Малиновської, В. Новіка, Н. Нижник, О. Піскуна, С. Пирожкова, І. Прибиткової, С. Ратушного, Ю. Римаренка, О. Хомри, П. Чалого, М. Шульги.

Важливість наукового аналізу державного управління міграціями пов'язана ще й з тим, що їх оптимізація є суттєвим резервом економічного й соціального розвитку держави, особливо з огляду на ускладнення проблем відтворення населення та демографічну кризу.

У сучасному світі активно почали розвиватися процеси територіального переміщення населення. Це потрібно, насамперед, для їх правового регулювання з метою забезпечення державної й загальної безпеки, вирішення соціально-економічних проблем сучасного суспільства. Суспільні відносини постійно розвиваються й змінюються, а у сфері регулювання міграційних процесів у сучасному світі, які представляють собою об'єктивне явище,

потребують як правового регулювання, так і державного управління. Об'єктивна необхідність у правовому регулюванні міграційних процесів пояснюється вольовою діяльністю людей, яка виражається в територіальному переміщенні, у необхідності впорядкування найбільш важливих соціальних відносин, які виникають у процесі міграційної мобільності населення. Об'єднуючи інтереси й певні цілі, воля окремої людини (індивіда) стає безпосереднім джерелом правових приписів, формування яких є безпосереднім джерелом функціонування держави та суспільства. Це визначення безпосередньо стосується міграційної мобільності. Оскільки вже давно виникла необхідність у правовому регулюванні процесів територіального переміщення населення. Це пояснюється тим, що право на свободу переміщення є невід'ємним і невідчужуваним правом людини, що записано в Конституції України [1, 14-22], а його захист і забезпечення є обов'язком держави.

Слід зазначити, що кількість осіб, які проживали за межами країн народження, у 1910 році становила 33 млн. і до 1965 року подвоїлася, а вже в 1990 році кількість мігрантів досягла 120 млн. осіб і на початку XXI ст. становила 175 млн. осіб. Згідно з даними ООН кількість мігрантів у 2012 р. досягнула близько 205 млн. осіб.

Міграція населення, що набула небачених раніше масштабів, досить швидко змінює реальну картину світу, великого значення набуває вивчення й осмислення цього явища, його прогнозування та оптимізації як на рівні окремих держав, так і міждержавних утворень.

У процесі територіального переміщення люди починають спілкуватися з великим колом людей, а також звертаються до державних установ. Центральне місце серед таких відносин займають правові відносини, які є найбільш важливими, суспільно значущими, а тому потребують чіткого нормативно-правового регулювання. Тому, на нашу думку, виникла об'єктивна необхідність правового регулювання міграційних відносин, а для цього потрібно створити цілу систему правових приписів. В основу виділення правових міграційних відносин із системи міграційних відносин, що виникають у процесі територіального переміщення населення, закладені наступні чинники:

- 1) потреба в регулюванні й впорядкуванні цього виду суспільних відносин;
- 2) соціально-економічна значимість міграційних відносин;
- 3) необхідність управляти тими видами міграційних відносин, які є соціально важливими для економічного розвитку суспільства і його безпеки;
- 4) потреба формування правового статусу осіб, які здійснюють територіальне переміщення, і їх реалізація в процесі територіальної мобільності;
- 5) бажання держави направити міграційні відносини в соціально-правове русло шляхом формування концепції державної міграційної політики.

Багатогранність правових відносин, які виникають у сфері територіального переміщення людей, вочевидь, можуть бути відносинами цивільно-правового, адміністративно-правового, соціально-правового й сімейного характеру [2, 3-12], що виникають у процесі міграційної мобільності людей. Однак більшість з них не можуть бути визнаними міграційно-правовими.

На нашу думку, необхідно відрізнити "правові відносини, які виникають у сфері територіального переміщення населення" і "міграційні правовідносини й

міграційно-правові відносини". Визначення "правовідносини, що виникають у процесі переміщення населення" містять достатньо широкий круг суспільних відносин, які підлягають правовому регулюванню й виникають, коли людина здійснює територіальне переміщення. Ці відносини носять комплексний характер і регулюються нормами практично всіх галузей права. Так, у процесі територіального переміщення особи можуть виникати правовідносини по її перевезенню - цивільно-правові, виконання трудових зобов'язань (трудові правовідносини), отримання соціальної допомоги від держави (соціально-правові відносини).

Окрім того, слід звернути увагу на співвідношення правових відносин, які виникають стосовно територіального переміщення населення, і правовідносин, що пов'язані з формуванням і реалізацією правової міграційної політики України [3, 21-30]. У більшості вітчизняних вчених склалася думка, що правовідносини, які виникають у сфері формування й реалізації правової міграційної політики країни, є ширшими, ніж правовідносини, які виникають у процесі територіального переміщення населення.

Правовідносини, які виникають у сфері формування й реалізації правової міграційної політики держави, складаються з двох основних груп. До першої групи належать правовідносини, які виникають, коли держава починає формувати власну міграційну політику. Ці правовідносини характеризуються публічно-правовою природою, оскільки виходять від держави, виражаючи її волю при формуванні державної правової політики у сфері міграції населення і її нормативно-правового забезпечення. У процесі формування міграційної політики переважно виникають адміністративні та конституційні правовідносини. Важливе місце в системі вказаних правовідносин займають фінансові й кримінально-правові відносини. До другої групи правовідносин, які виникають у сфері правової міграційної політики держави, належать правовідносини, що виникають під час процесу реалізації міграційної політики. Центральне місце у вказаній системі відносин займають міграційні правовідносини. Окрім міграційних відносин, у процесі реалізації правової міграційної політики країни виникають інші види правових відносин: цивільно-правові, кримінально-процесуальні та цивільно-процесуальні, соціально-правові. Відносини, що виникають у другій групі, можна зазначити, як правовідносини, котрі виникають у сфері територіального переміщення населення, складовою частиною яких є міграційні відносини. На думку російської вченої Т.Я. Хабрієвої [9, 34], ця група правовідносин формує комплексний інститут і підгалузь адміністративного права - міграційне право, яке на стадії розбудови правової держави в Україні перебуває у фазі активного становлення.

Слід звернути увагу, що поняття "міграційні правовідносини" або "міграційно-правові відносини" більш вузьке, ніж "правовідносини, які виникають у процесі територіального переміщення". Відомий російський вчений А.Є. Горбань, вивчаючи проблеми компетенції міграційних органів Російської Федерації, відмічає, що "міграційно-правові відносини, які виникають у сфері державного управління міграцією населення, визнаються адміністративно-міграційними відносинами і наділені особливостями, які властиві адміністративно-правовим відносинам" [4, 34-44].

Визначення міграційних правовідносин уперше серед

вітчизняних учених спробував дати М.Р. Вакуєв, який показав, що "міграційні правовідносини являють собою такі відносини, які виникають між учасниками міграційного процесу з приводу реалізації прав і обов'язків, пов'язаних із в'їздом у країну, виїздом з країни, перебуванням і проживанням на її території" [3, 45]. Наведене нами визначення не в повній мірі відображає суть поняття, яке ми вивчаємо. По-перше, при характеристиці міграційного правовідношення недостатньо посилань на його суб'єкт і об'єкт. По-друге, при визначенні поняття міграційного правовідношення необхідно виділити особливості цього правовідношення. По-третє, міграційні правовідносини виникають не тільки у зв'язку з виїздом і в'їздом у країну, перебуванням і проживанням на її території, а й територіальним переміщенням всередині країни, а також перебуванням мігранта на території держави і його проживання на новому місці.

Поняття міграційного правовідношення використовується для позначення виду правовідносин, які виникають у процесі територіального переміщення суб'єкта, у ході якого він реалізує права й обов'язки, а також набуває, змінює або припиняє соціально-правовий статус, який йому належить. Як уже зазначалось раніше, міграційні правовідносини виникають у зв'язку з задоволенням мігрантом певних соціальних потреб. У зв'язку з цим, основні види міграційних потоків потребують правової регламентації, диференціюються залежно від соціальної потреби в територіальному переміщенні на внутрішню міграцію, де юридично значимою соціальною потребою буде набуття нового місця проживання або перебування; внутрішню міграцію - духовні та інші інтереси, тимчасове проживання на території іноземної держави; зовнішню трудову міграцію - заняття трудовою діяльністю й отримання винагороди за свою працю; примусова міграція - збереження життя й здоров'я, ліквідація дискримінації щодо мігранта й членів його сім'ї; незаконна міграція населення - незаконно задовольнити вказані соціальні потреби.

Суть міграційних правовідносин полягає в тому, що особа в процесі територіального переміщення, а також перед його початком або по закінченню набуває, реалізовує, змінює й припиняє свій правовий статус (тобто статус мігранта). Особливістю цього виду правовідносин є те, що вони виникають, змінюються й припиняються у зв'язку з наступними юридичними фактами: а) події й дії, які змушують особу змінювати місце проживання; б) самим фактом територіального переміщення особи; в) актом органа державного управління, у результаті якого набувається, змінюється й реалізується або припиняється правовий статус особи. Особливістю виникнення міграційних правовідносин (юридичного факту) є та обставина, що основна маса міграційних правовідносин виникають, змінюються, реалізуються й припиняються згідно з діючим законом або адміністративним актом. Так, особа набуває статусу біженця або вимушеного переселенця в силу закону й на основі адміністративного правозастосовного акту міграційної служби. Правовий статус трудового мігранта припиняється по приписам, передбаченим нормами підзаконного нормативно-правового акта, і відповідно до адміністративного правозастосовного акту міграційного органу.

З виникненням міграційного правовідношення може бути пов'язана дія або бездіяльність чи подія як при наявності взаємної волі сторін правовідносин, так і при її відсутності в одній зі сторін правовідносин.

Специфіка міграційного правовідношення найбільш яскраво виражається в його структурі: об'єкти, суб'єкти й змісти.

Об'єктом міграційних правовідносин є матеріальні та духовні блага, які особа отримує в результаті територіального переміщення. Такими благами можуть бути життя, здоров'я, можливість реалізації свого суб'єктивного права, нове місце перебування й проживання, переміщення особи. Переміщення особи дає їй можливість набувати нових навичок і вмінь, а також ряду духовних матеріальних цінностей, їх розширення та покращення. Це означає, що об'єктом міграційних правовідносин можуть бути як матеріальні й духовні блага, так і самі дії суб'єктів, які хочуть їх отримати.

Важливою особливістю об'єкта міграційних правовідносин є та обставина, що його зміст визначається на основі адміністративного правозастосовного акту й без нього об'єкт не може бути реалізований. Тільки на основі адміністративного правозастосовного акту мігрант може змінити або купити нове місце проживання, отримати статус біженця або емігранта, отримати право на працевлаштування на території України, а також отримати політичний або тимчасовий притулок.

З усього сказаного можна зробити висновок, що під об'єктом міграційного правовідношення слід розуміти матеріальні, духовні блага, а також самі дії (поведінку) його суб'єктів, які досягаються або вчинюються в процесі виникнення потреби в територіальному переміщенні чи безпосередньо в процесі територіального переміщення, або є результатом такого територіального переміщення і є необхідною умовою такого переміщення, досягаються виключно на основі правозастосовного акту.

Суб'єкти міграційних правовідносин мають свою специфіку, яка притаманна цьому виду правовідносин, яка полягає в тому, що в ній може брати участь велика кількість багатогранних суб'єктів. В основі такого диференційованого поділу лежать такі групи суб'єктів: 1) державний орган, який наділений компетенцією у сфері міграції; 2) мігранти у всіх їх видовому різноманітті; 3) юридична особа й підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи. Причому останній стає суб'єктом міграційно-правових відносин лише за умови, що в рамках таких правовідносин мігрант отримує, змінює, реалізує чи покращує свій адміністративно-правовий статус.

Іншою важливою особливістю міграційних правовідносин є та обставина, що обов'язковим суб'єктом міграційних правовідносин виступає міграційний орган. Міграційний орган за своїм правовим статусом є органом державного чи муніципального управління, ця обставина означає, що його наявність у рамках міграційних правовідносин свідчить про адміністративно-правову природу цих правовідносин. При цьому міграційний орган виконує функцію й компетенцію органу державного управління. Це положення дозволяє відмітити, що міграційні відносини за своєю суттю є видом вертикалі адміністративно-правових відносин. Що стосується участі в ньому об'єднання мігрантів, то необхідно відмітити, що цей вид відносин по своїй суті також є адміністративно-правовим. Слід зауважити, що об'єднання мігрантів підлягає державній реєстрації, а його діяльність підконтрольна й підзвітна державі.

Зі сказаного можна зробити висновок, що міграція населення - переміщення людей через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання на-

завжди або на тривалий час [5, 56]. Мігрант за всіма ознаками є особою, яка підпорядковується суспільству. Таку думку у своїй праці висловив російський вчений О.Б. Агапов [2, 65-69]. Суспільні об'єднання як суб'єкти адміністративно-правових відносин визнавалися давно. Так, відома радянський вчена-адміністративістка Ц.О. Ямпольська ще в 1958 р. відносила суспільні організації до числа суб'єктів адміністративно-правових відносин [10, 10].

Суб'єкти міграційного права й суб'єкти міграційно-правових відносин - поняття, які тісно пов'язані між собою. Суб'єкт міграційного права - це особа, яка володіє правами й обов'язками, що закріплені в міграційному законодавстві, а суб'єкти міграційно-правових відносин - це особи, які здійснюють суб'єктивні права й виконують юридичні обов'язки у зв'язку з їх територіальним переміщенням.

Суб'єкти міграційного права володіють певними ознаками. По-перше, вони повинні бути правоздатними та дієздатними, а по-друге, усвідомлювати свої дії й керувати ними [9, 58-75].

Правоздатність у міграційному праві означає можливість особи мати позитивні права, пов'язані з його територіальним переміщенням і досягненням об'єкта міграційних правовідносин. Міграційні правовідносини виникають з моменту народження особи, а у виключних випадках - до його народження. Наприклад, право дитини, яка народилася, повернутися в країну громадянства батьків або одного з них. Міграційна дієздатність характеризується можливістю особи в рамках конкретного міграційного правовідношення реалізувати його суб'єктивні права й виконати юридичні обов'язки. Міграційна дієздатність виникає у зв'язку зі здатністю особи реалізувати права й виконати обов'язки, які виникають у процесі територіального переміщення чи в результаті такого переміщення. За загальним правилом, яке зазначено в Конституції України, міграційна дієздатність настає з 18 років. Однак у виняткових випадках дієздатність мігрантів залежно від видів міграційного потоку, у рамках якого здійснюється територіальне переміщення, може бути скорочене. Так, здійснюючи територіальне переміщення в межах території України, громадянин України за власним бажанням може зареєструватися в органах Державної міграційної служби України.

Зі сказаного видно, що міграційна дієздатність суб'єктів зовнішньої та внутрішньої міграції настає за загальним правилом з 18 років, а у виключних випадках - у більш ранньому віці. Невизначеність вказаної дієздатності в чинному законодавстві свідчить про необхідність закріплення чітких меж спеціальної дієздатності мігрантів, яка, на нашу думку, повинна виникати з 14-річного віку. Міграційна дієздатність іноземних громадян, які приїжджають на територію України, визначається згідно з міграційним законодавством держави, громадянином якої він є. Міграційна дієздатність особи без громадянства визначається законодавством держави, до якої він приїхав. Мігранти, які є недієздатними у зв'язку з недосягненням відповідного віку, знаходяться під опікою діючого законодавства.

Суб'єкти міграційних відносин повинні бути осудними. Неосудними визнаються мігранти, які страждають на психічне захворювання, визнані такими в установленому судом порядку. Такі особи передаються до органу опіки.

Мігрант як суб'єкт міграційних правовідносин - поняття родове, яке об'єднує в собі значне число їх видів.

Для початку необхідно відмітити, що мігранти як суб'єкти міграційних відносин - це громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства. Наведене різноманіття суб'єктів міграційних правовідносин дозволяє нам класифікувати їх по різним ознакам. Так, з урахуванням видів міграційних потоків виділяють:

- внутрішню міграцію: громадяни України, які змінюють місце перебування чи місце проживання на території України;
- зовнішню міграцію населення: емігранти, іммігранти (іноземні громадяни та особи без громадянства, які тимчасово чи постійно проживають на території України), транзитні мігранти (іноземні громадяни та особи без громадянства);
- зовнішню трудову міграцію: трудові емігранти (громадяни України), трудові іммігранти (іноземні громадяни та особи без громадянства);
- вимушену міграцію: біженці, вимушені переселенці, особи, які подали прохання, щоб їх визнали біженцями, особи, які мають політичний або тимчасовий притулок;
- незаконну міграцію: зовнішні незаконні мігранти, незаконні зовнішні трудові мігранти, внутрішні незаконні мігранти, приховані мігранти.

Водночас існують і інші класифікації мігрантів. Одним з критеріїв класифікації є роль суб'єкта, яку він відіграє в здійсненні міграційної політики держави. У такому разі розрізняють суб'єктів, які формують міграційну політику держави, і осіб, які її реалізують (здійснюють).

Серед колективних суб'єктів міграційних відносин можна виділити Державну міграційну службу України, Державну прикордонну службу України, органи місцевого самоврядування, а також підприємства, установи й організації та громадські об'єднання. Система вказаних суб'єктів міграційних відносин поділяється по територіальному принципу їх діяльності та впливу на міграційні процеси. Перелік вказаних суб'єктів дуже широкий: ДМСУ, ДПСУ, МЗС, СБУ, МВС та інші державні органи.

Механізм функціонування права і його вплив на суспільні відносини представляється необхідною умовою існування сучасного суспільства. Міграційні процеси активно розвиваються у світі, їх об'єктивна необхідність і неминучість потребують впливу з боку держави на ці процеси, такий вплив не може бути довільний і хаотичний, він повинен сприяти розвитку суспільства й забезпеченню його життєдіяльності та безпеки. Держава повинна втручатися в міграційні процеси виключно на основі й з допомогою права, тому що, як цього не буде, то матиме місце свавілля з боку держави, його органів і посадових осіб. Правове регулювання в цьому разі є інструментом не тільки позитивного впливу права на міграційні відносини, а й засобом відновлення порушеного правопорядку у сфері територіального переміщення населення.

Сучасне теоретичне різноманіття підходів до визначення сутності правового впливу на міграційні правовідносини дозволяє говорити про процес (механізм) правового регулювання суспільних відносин, містить широке коло понять: етапи, елементи, структуру й стадії правового регулювання [8, 600-616]. Ці підходи визивають певні труднощі в дослідженнях цього явища й тягнуть різні наукові оцінки. Ми вважаємо, і це вказувалось у науці, що "етапи" і "стадії" правового регулювання суспільних відносин - поняття однопланове. В етимологічному смислі потрібно визнати ідентичність наведених понять. З іншого боку, "елементи" і "структура" також

пов'язані між собою, що дозволяє представити правове регулювання як системне явище. Процес правового регулювання складається з окремих елементів, які у своїй сукупності дають можливість сформувати цілісну структуру всієї системи. Тому в даному разі може скластися думка, що "етапи", "стадії" та "елементи" правового регулювання суспільних відносин - поняття, які можуть замінити одне одного. Але це далеко не так, тому що "стадії" та "етапи" - це синоніми.

Для того, щоб у подальшому визначити поняття міграційної політики, потрібно визначитися з визначенням мігрантів. Під особами, які переміщуються на постійне місце проживання в межах території України, потрібно розуміти суб'єктів внутрішньої (соціально-економічної) міграції, які є громадянами України, для постійного або тимчасового проживання в певному житловому приміщенні й, відповідно, наділені законними підставами, щоб проживати на теренах України. У таких випадках цим особам потрібно обов'язково виписатись з попереднього місця проживання та зареєструватися за своїм постійним місцем проживання. Під особою, яка переміщується на тимчасове проживання в межах території України, слід розуміти особу, яка переміщується на невизначений час у межах території України при наявності в нього права на тимчасове перебування у визначеному місці без зняття з реєстрації за місцем проживання.

У сфері внутрішньої міграції виділяють три основні суб'єкти: емігранти, іммігранти й транзитні мігранти. Концепція державної міграційної політики України дає чітке визначення, що таке "іммігрант", під яким розуміються іноземці (іноземні громадяни та особи без громадянства), які прибули в Україну й знаходяться на її території в пошуках притулку, також з намірами подати клопотання про надання їм статусу біженця згідно з Конвенцією ООН 1951 року й протоколом до неї 1967 року. Аналіз діючих нормативних визначень дозволяє прийти до думки, що "іммігрант", під яким розуміється іноземний громадянин або особа без громадянства, - це особа, яка перебуває не на території своєї держави або не має права постійно проживати на території України, а в деяких випадках, передбачених законом, їй заборонено пересуватися в межах держави. Під "емігрантом" розуміється особа, яка покинула на законних підставах країну, громадянином якої вона була чи постійного місця

проживання, і оселилася на постійне, тривале або короткострокове проживання на території іншої держави. Транзитні мігранти - це іноземні громадяни (особи без громадянства), які виїхали на законних підставах на територію держави з єдиною лише ціллю - прослідувати через територію держави й виїхати за її межі на терени третьої держави.

Отож, вивчення міграційних відносин, що відбуваються в процесі вступу України до Європейського Союзу, має принципово важливе значення у світлі вироблення більш дієвої міжнародної політики.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - С. 141.
2. Агапов А.Б. Федеральное административное право. Курс лекцій / - М.: Юристъ, 1997. - С. 65-69
3. Вакуев М.Р. Миграционное право современной России: теоретико-правовой анализ / М.Р. Вакуев. - Автореф. дис... канд. юрид. наук. - Краснодар, 2006. - С. 11
4. Горбань А.Е. Компетенция миграционных органов в субъектах Российской Федерации / - Краснодар, 2005. - с. 36-37
5. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право. Підручник. Університетський курс / Ю.І. Римаренко. - К.: КНТ, 2007. - С. 456
6. Нарыкова С.П. Тенденции развития и проблемы функционирования системной модели правового регулирования / - М.: ЮНИТИ, 2007. - С. 600-616.
7. Тиндик Н.П. Адміністративно-правовий механізм регулювання міграції в Україні / - Автореф. дис... канд. юрид. наук. - Ірпінь, 2009. - 47 с.
8. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. - 3-тє видання / - К.: Алтера, 2012 - 524 с.
9. Хабриева Т.Я. Миграционное право России: теория и практика / - М.: КОНТРАКТ, 2008. - С. 4-14
10. Ямпольская Ц.Я. Субъекты советского административного права / - Автореф. Дис... д-ра юрид. Наук. - М., 1958. - С. 10.

*Сівер А.С.
здобувач*

*Одеського Державного Університету
Внутрішніх Справ
Надійшла до редакції: 26. 12. 2012*

УДК: 347. 02

ЗАХИСТ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Субботенко О. С.

Сучасне національне право характеризується слабкістю, а в окремих випадках - повною неефективністю передбачених законодавством заходів захисту честі та гідності людини й громадянина. Разом з цим, честь і гідність особи поставлена на один щабель з такими соціальними цінностями, як життя й здоров'я, недоторканність і безпека (ст. 3 Конституції України), а Загальною декларацією прав людини й громадянина (прийнята й проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року) задекларовано, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте й сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право

на захист закону від такого втручання або таких посягань (ст. 12). Від виконання Україною взятих на себе зобов'язань у частині захисту основних прав, свобод і законних інтересів, а також впровадження дієвого механізму їх реалізації залежить можливість нашої держави зайняти чинне місце в когорті європейської спільноти. Вказане зумовлює необхідність розробки питань криміналізації посягань на честь і гідність особи з використанням сучасних засобів протидії злочинності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають з приводу захисту честі та гідності особи, предметом - чинне законодавство України, яким передбачено відповідальність за посягання на честь і гідність особи, та визначення напрямів його удосконалення.

© О.С. Субботенко, 2013